

Monostori Imre

Kecskemét- és Forrás-nézőben

Jókedvű emlékezés a Forrás születésnapján

Ha már lehetőséget kaptam a tisztelt szerkesztő kollégáktól, hogy szerepeljek az ünnepi összeállításban, igyekszem összeszedett lenni; például úgy, hogy az elején kezdem (később pedig idejében befejezem).

Ez az „elején” a kisgyerekkoromat jelenti, egészen pontosan 1950-et, mely év nyarán családos száműzetésben a Kecskeméttől nem távoli Lajosmizsén (anyai rokonságunk körébe fogadva) vártuk a szebb napokat. Ekkor csak mint fel-felröppenő városnév került elő Kecskemét (sokan bejártak oda dolgozni), személyesen nem voltam érdekelt. Nem úgy, mint a hatvanas évektől kezdve, amikor a Tolna megyei Szentgálpusztáról (ugyancsak némi politikai nyomás következtében kerültünk oda még 1952-ben) fölkerelkedve (140 kilométert letekerve) a lajosmizsei végcél előtti állomás és pihenőhely a kecskeméti rokon fiatalasszony-nál volt kijelölve (a Jókai utcában). Az évek során – érdeklődő gimnazistaként – rangos élményeim közé tartozott az ide- (továbbá az innen nem messze lévő Lakitelekre, rokon lányok és barátnők körébe) biciklizés, a kecskeméti városi milió, a szabadabb, lazább életvitel, az érdekes külföldi filmek a „Városi” nevezetű moziban, a kiülős fagyalozások, az esti szelíd kiruccanások. Ha létezik saját mitológiai kör (márpedig létezik), akkor Kecskemét (és vidéke) benne volt ebben a körben, s értelemszerűen benne van ma is. (Gézi féltestvérem ott nyugszik a nagy temetőben, nem tudom, megvan-e még a sírja.)

A *Forrással* jóval később, Hatvani Dániel főszerkesztősége idején kerültem kapcsolatba, a hetvenes évek végén. Nem volt ez sima pálya a számomra: mindjárt az egyik legnehezebb témakörrel, Németh László munkásságának, főleg esszéírásának az akkori szokásoktól némileg eltérő értelmezésével kívántam előrukkolni, ami azonban meglehetősen felemásra sikerült. Hatvani – megerősítve és kiegészítve Szekér Endre tanár úr intelmeivel – egyre-másra jogos kíváncsalmakkal, javaslatokkal, kérésekkel jött elő. Igazuk is volt: kétségkívül itt-ott csikorogtak a mondataim, továbbá úgy tettem, mintha nem ismernék bizonyos ideológiai és politikai tilalomfákat. Nekem írt leveleikből látom, hogy türelemmel és jóindulattal foglalkoztak velem, s éreztették, hogy van keresnivalóm a *Forrás* háza táján. Mígnem 1981 szeptemberében diadalmasan lobogtathattam a friss lapszámot: megjelent az itteni első tanulmányom. („*Életem legfeketébb éve volt.*” Németh László és az Új Szellemi Front.)

Időközben úgy hozta a sorsom, hogy (Pozsgay Imre minisztersége idején) két-éves „bentlakásos” minisztériumi ösztöndíjjal a budai Vár egyik patinás épületébe kerültem, ahol egy sereg később kiváló kutatóval, szerkesztővel, íróval együtt

hallgattuk a régi időknek már-már új dalait, pedig még csak 1980–82-t írtunk. Voltak itt kecskemétiak is: az Erdei Ferenc Művelődési Központból Lángné Nagy Mária, továbbá a később jeles politikatudós Simon János, valamint Pintér Lajos költő, szerkesztő, aki két éven át volt szobatársam egy számunkra bérelt budai lakásban. Közben kutattam Kecskeméten is, még a régi megyei könyvtárban és a levéltárban: Németh László kecskeméti kapcsolatait, ott megjelent cikkeit és a fogadtatástörténetet tanulmányoztam.

Az *Új Forrás–Forrás* kapcsolat a születés(ek) körüli bonyodalmakig nyúlik vissza (még nélkülem): a két folyóirat egyszerre született 1969 tavaszán, s mindkettő a „Forrás” nevet, címet választotta és használta – két évfolyamon keresztül. Volt tehát kecskeméti *F.* és tatabányai *F.* (Végül ez utóbbi – elvégre a testvérek rögtön évente hatszor, „mi” azonban csak háromszor jelentünk meg – tette ki a cím elé a kissé bugyuta „új” jelzőt. Ennek ellenére még ma is keverik e két folyóirat nevét.) Emlékszem még a hősi időkből a kecskeméti látogatására nálunk (a megyei könyvtárban volt a gyülekező, melynek közepette Buda Ferencnek lábbelit kellett vásárolnia, mivel elszakadt a szandálja; Payer István főszerkesztőnk nagy pártfogója volt a fraternizálásnak), s aztán mi is megfordultunk Kecskeméten. A nyolcvanas évek közepén meghívtam a szerkesztőséget tatabányai vendégszerelésre: el is jöttek. Az évtized végén, 1988-ban együtt képviseltük H. Danival a Magyar Írószövetséget Varsóban egy értelmiségi találkozón; volt miről tájékozódni az ottani „rendszerváltozással” kapcsolatban. A kilencvenes évek elején Hatvanit megpróbáltam rávenni a nekünk dolgozásra (még Békéscsabára, akkori új munka- és lakhelyére is utánamentem), kevés sikerrel. Pedig kritikát is írtam az egyik kötetéről a *Magyar Nemzet*ben. (Pintér Lajosról is írtam máshol, nem is egyet, továbbá – 1996-ban – kiadtam egy verseskötetét az „Új Forrás Könyvek” sorozatban.)

Volt még legalább egy megbízható közös kapocs a két folyóirat között: a közös szerkesztő-szerzők. Például Sárándi József és Győri László, majd Tóth László és Wehner Tibor szerkesztőtársaim egy időben rendszeresen szerepeltek a *Forrás*ban. Éppúgy, mint Hatvani Dániel, Szekér Endre és Pintér Lajos, később pedig Füzi László az *Új Forrás*ban. Eleddig utoljára a 45. közös születési évfordulón (2014 tavaszán, már Jász Attila főszerkesztősége idején: tehát a barátság az én időszakom után is folytatódott) voltak vendégeink a *Forrás* szerkesztői. (A Vértes Agorája művelődési központban beszélgettünk a szimpatizánsok és érdeklődők körében.)

Mindezeket a látszólagos részletkérdéseket – kicsit csapongva tán – azért hoztam ide, mert szépen demonstrálják, hogy a hosszú távú és megbízhatóan tartalmas szerkesztőségi kapcsolatok efféle folyamatos emberi kapcsolatokra épülnek. Az én személyes kapcsolattörténetem is ekként alakult. A már említett 1981-es „betörésem”-et a *Forrás* lapjaira még 17 írás követte. Három kötetemről egy-egy recenziót közölt a folyóirat. (Az egyiket Füzi Laci írta.) Nem mondom, hogy egyenletes folyamatossággal szerepeltem, de máig tartó rendszerességgel. Újkori főszerkesztő kollégám, Füzi László mint szerző hasonló buzgalommal vendégeskedett nálunk: összesen 26 alkalommal (1994-ben mind a tíz számunkban jelen volt a *Balvégzetű évtized* című esszé-sorozatával), s három kötetét mutattuk be az

Új Forrásban. (A nagy Németh László-monográfiáját 2001-ben egy másik lapban méltattam.)

Személyes élményeim közé tartozik továbbá néhány irodalmi, előadói szereplésem (és hallgatásom) Kecskeméten a *Forrás* jóvoltából: többször ünnepi könyvhéten saját könyvvvel, valamint „Új Forrás Könyvek”-kel. Meg aztán csak úgy, érdeklődésből. Mint például 1992 tavaszán az Erdei Ferenc Művelődési Központban egy konferencián: „a szellem lehetőségeiről a 20. század végén”. 1997 őszén ugyancsak konferenciáztunk, ezúttal a megyei könyvtárban: Németh Ágnes a Fodor András–Németh László levelezéséről mesélt, Vekerdi László pedig az örök nagy témájáról: Galileiről. Ezenkívül emlékszem még egy másik rangos rendezvényre (2003 őszén volt), melynek során – „Mai magyarok – mai magyarokról” volt a főcím – jómagam Domokos Mátyás munkásságát méltattam, ugyancsak a megyei könyvtárban. Mindhárom konferencia szellemi gazdája Füzi László volt.

Az ám, megyei könyvtár! Mivel két évtizeden át a tatabányai testvérintézmény igazgatójaként is működtem, jó pár szakmai találkozón vettem részt Kecskeméten mint könyvtáros. Szerettem odajárni, többek között azért, mert Tatabányától nincs messze, s jól lehet közlekedni. Már az új épület szerkezeti átadásán ott lábatlankodtam (Fodor Gábor – akkor éppen mint kulturális miniszter – avatta fel vagy adta át a még építés alatt álló üres épületet, fölöttébb komikus volt), de ott voltam a valódi avatáson, átadáson is, a kalocsai érsek áldását véve. Ezekon kívül még számos alkalommal fogadta Ramháb Mária igazgató asszony az ország minden részéből odaseregülő megyei igazgatókat (s a vendéglátás is kifogástalan volt minden alkalommal): továbbképzések, előadások, tájékoztatók, szakmai összetartások, ilyesmik voltak ezek az összejövetelek.

Mindezekon kívül voltak s vannak még fényes lapjai az én Kecskemétmitológiámnak. Mégpedig a Németh László Társaság jó néhány rendezvénye (nem csak Kecskeméten) és a még több személyes kapcsolat. Ennek a társaságnak az elnökei sorrendben a következők voltak: Király István, Grezsa Ferenc, Sándor Iván, Monostori Imre, Olasz Sándor és – jelenleg is – Füzi László. Az 1987-es alapítástól kezdve folyamatos, értelmes és érdekes munka folyt és folyik ebben a gyülekezetben: Németh László kultusza nem kis mértékben e társaság, illetve a benne működő kiváló kollégák érdeme mind a mai napig. (Az utóbbi időkben a társaság hivatalos székhelye Hódmezővásárhely.) Még a kilencvenes években volt szerencsém rádiós műsorokat szervezni és szerkeszteni Tatabányán, a megyei könyvtárban Németh Lászlóról. Füzi László is vendégünk volt a másodikon (1990), s a centenáriumi könyvbemutatónkon (2001-ben) is előadott ugyanitt. Nemrég viszont a kerámiastúdió központi épületében Kecskeméten volt (egy városi rendezvény keretében) szép konferencia (Füzi Laciék jóvoltából persze) Németh Lászlóról. Itt én is előadóként szerepeltem. Az utóbbi években a hódmezővásárhelyiek (a Bethlen-gimnázium, illetve az Emlékpont) szerveznek e tárgyban tartalmas rendezvényeket, melyeken Laci és jómagam is vissza-visszatérő előadók vagyunk. (Ha Magyarországon tartózkodik, Németh Magda is jelen van.)

Németh László leányain kívül évtizedeken át ikonikus alakja volt a Németh László Társaságnak Vekerdi László (a *Forrás* és az *Új Forrás* állandó szerzője), alighanem az egyik nagy példaképünk. Füzi Lacival, Olasz Sanyival és velem különös szeretettel bánt és foglalkozott, s – akaratán kívül nyilván – formált bennünket. Az volt a megvallott jó érzése, hogy ez a három „vidéki” folyóirat-főszerkesztő („nézzétek meg – utalt rá egyszer egy interjúban – milyen hasonló szellemiség járja át ezeket a lapokat”) *emeli őt*, bármikor számíthat ránk, hogy mennyi mindent *adunk* mi neki. Nos hát, tényleg ez volt, ilyen volt Laci bácsi. Sosem fogom elfelejteni a nagy vonulást 1999 júniusában, a 75. születésnapján. Ugyanis ez a három folyóirat korábban összefogott, és a kitűnő szegedi bibliográfus, könyvtárigazgató kolléga úrral, Gyuris Györggyel elkészíttette a Vekerdi László életmű-bibliográfiát. A vonulás pedig: a három szóban forgó főszerkesztő váratlanul benyomult a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárába (V. L. munkahelyére), és keresetlen szavak kíséretében átadta a kis könyvet szeretett mesterének. (Aki ebben a pillanatban éppen nem tudta megtalálni a máskor oly eleven beszédének aktuális fonálát.)

Isten éltesse hát sokáig a *Forrást*!

(És az ikerszüllöttet: az *Új Forrást* is.)